

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 215/2020-36

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], právne zastúpenej Advokátskou kanceláriou [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co/211/2018 z 25. apríla 2019 takto

rozhodol:

1. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co/211/2018 z 25. apríla 2019 **bolo porušené** základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave č. k. 9Co/211/2018 z 25. apríla 2019 **zrušuje a vec mu vracia** na ďalšie konanie.
3. Krajský súd v Bratislave **je povinný** nahradiť sťažovateľke trovy konania **415,51 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa z titulu povinného zmluvného poistenia žalobou proti spoločnosti [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] domáhala zaplatenia sumy korešpondujúcej škode 1 474,40 eur. Sťažovateľka si uplatnila aj úroky z omeškania.
2. Okresný súd Bratislava I rozsudkom č. k. 14C/86/2014 z 26. júna 2018 vyhovel podanej žalobe v plnom rozsahu vrátane úrokov z omeškania 8,75 % ročne zo sumy 1 474,40 eur od 27. júla 2012 podľa § 11 ods. 7 zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení

neskorších predpisov (ďalej len „zákon o PZP“). Podľa súdu ukončenie šetrenia poistnej udalosti nastalo 11. júla 2012 a žalovaná poisťovňa preto bola povinná poskytnúť plnenie do 15 dní. Súd priznal sťažovateľke úroky z omeškania podľa § 3 vládneho nariadenia č. 87/1995 Z. z. v spojení s ustanovením § 517 ods. 1 a 2 Občianskeho zákonníka (ďalej aj „OZ“). Krajský súd rozsudok okresného súdu v časti istiny potvrdil. V časti úrokov z omeškania rozsudok zmenil a žalobu zamietol, vychádzajúc z názoru, že omeškanie sa vzťahuje na splnenie nepeňažného plnenia, a to vyšetrenia poistnej udalosti a oneskoreného vysvetlenia dôvodov odmietnutia plniť. Napadnuté uznesenie nadobudlo právoplatnosť 20. júna 2019.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. Podľa názoru sťažovateľky by mohlo dôjsť k absurdným záverom, ak by zákonodarca ponechal čas plnenia len na vôli poisťovateľa, ktorý by vždy mohol plnenie odmietnuť, a to aj po uplynutí zákonnej lehoty plynúcej poisťovateľovi na vykonanie vyšetrenia poistnej udalosti. Sťažovateľka poukázala na ústavne neudržateľnú interpretáciu dotknutého práva zo strany krajského súdu a na podporu vlastných argumentov poukázala na rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. 25Cdo/895/2008 zo 17. decembra 2009, ktorý je s názorom krajského súdu v kontroverzii.

4. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 215/2020 zo 16. júna 2020 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľky doručенú ústavnému súdu 20. augusta 2019, v ktorej sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“). Tiež navrhla zrušiť napadnutý rozsudok, vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať náhradu trov konania.

III.

Vyjadrenie krajského súdu, zúčastnenej osoby a replika sťažovateľky

5. Krajský súd vo svojom vyjadrení v podstate presadzoval vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia a okrem iného uviedol, že pri rozhodovaní vychádzal z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/212/2017 z 26. februára 2019, z ktorého citoval „Z právnej úpravy možno vyvodit', že umožňuje úročenie poistného plnenia v tých prípadoch, keď si poisťovateľ nesplní svoju povinnosť uloženú mu v súvislosti so šetrením poistnej udalosti, a tiež keď poškodenému zašle oneskorené vysvetlenie dôvodov, pre ktorú poisťovateľ odmietol poskytnúť poistné plnenie, t. j. povinnosti poisťovateľa viaže výlučne vo vzťahu k prešetrovanou poistnej udalosti. Sankcia v podobe úroku z omeškania má však inú povahu, už sa nejedná o nárok poškodenej osoby, ktorý si môže, ale nemusí uplatniť.“

6. Žalovaná poisťovňa v pozícii zúčastnenej osoby uviedla, že sa v plnom rozsahu pridrižiava argumentácie prezentovanej počas celého súdneho konania pred všeobecnými súdmi. Podľa jej názoru by poškodený mal právo podľa zákona o PZP na úrok z omeškania iba z dôvodu nesplnenia nepeňažnej povinnosti spojenej s prešetrovaním poistnej udalosti v zmysle § 11 ods. 6 písm. a) alebo b) zákona o PZP.

7. Sťažovateľka vo svojom ďalšom podaní (replike) uviedla, že sa v plnom rozsahu pridrižiava argumentácie uvedenej v ústavnej sťažnosti a vyjadrenie zúčastnenej osoby považuje za účelové.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

10. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

11. Podľa § 11 ods. 6 zákona o PZP poisťovateľ je povinný bez zbytočného odkladu začať prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie a do troch mesiacov odo dňa oznámenia poškodeného o škodovej udalosti

a) skončiť prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie a oznámiť poškodenému výšku poistného plnenia, ak bol rozsah povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie a nárok na náhradu škody preukázaný,

b) poskytnúť poškodenému písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odmietol poskytnúť alebo pre ktoré znížil poistné plnenie alebo poskytnúť poškodenému písomné vysvetlenie k tým uplatneným nárokom na náhradu škody, v ktorých nebol v ustanovenej lehote preukázaný rozsah povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie a výška poistného plnenia; písomné vysvetlenie sa považuje za doručené dňom, keď ho poškodený prevzal, odmietol prevziať, alebo dňom, keď ho pošta vrátila ako nedoručené.

12. Podľa § 11 ods. 7 zákona o PZP poisťovateľ je povinný poskytnúť poistné plnenie do 15 dní po skončení prešetrovania potrebného na zistenie rozsahu povinnosti poisťovateľa poskytnúť poistné plnenie alebo po doručení právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody poisťovateľovi, ak z tohto rozhodnutia nevyplýva iná lehota na poskytnutie poistného plnenia.

13. Podľa § 517 ods. 2 OZ ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení úroky z omeškania, ak nie je podľa tohto zákona povinný platiť poplatok z omeškania; výšku úrokov z omeškania a poplatku z omeškania ustanovuje vykonávací predpis.

14. Podľa § 11 ods. 8 zákona o PZP ak poisťovateľ nesplní povinnosť podľa odseku 6, je povinný zaplatiť poškodenému úroky z omeškania podľa osobitného predpisu (§ 512 ods. 2 OZ).

15. Podľa § 4 ods. 2 zákona o PZP poistený má z poistenia zodpovednosti právo, aby poisťovateľ za neho nahradil poškodenému uplatnené a preukázané nároky na náhradu (a) škody na zdraví a nákladov pri usmrtení, (b) škody vzniknutej poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou vecí...

16. Podľa § 15 ods. 1 zákona o PZP náhradu škody uhrádza poisťovateľ poškodenému. Poškodený je oprávnený uplatniť svoj nárok na náhradu škody priamo proti poisťovateľovi (§ 823 OZ) a je povinný tento nárok preukázať (§ 799 OZ).

17. Podľa § 3 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka, výška úrokov z omeškania je o päť percentuálnych bodov vyššia ako základná úroková sadzba Európskej centrálnej banky (§ 17 ods. 1 zákona č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov) platná k prvému dňu omeškania s plnením peňažného dlhu.

18. Ústavný súd stabilne judikuje, že súčasťou obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 119/03, III. ÚS 209/04). Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, avšak musí dať odpoveď na otázky, ktoré majú pre vec podstatný význam (II. ÚS 251/04, III. ÚS 209/04). Ak ide o argument, ktorý je vo veci rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (II. ÚS 410/06).

19. Zároveň každý ma teda právo na to, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, ktorý predpokladá použitie ústavne súladne interpretovanej platnej a účinnej normy na zistený stav veci. V zmysle svojej judikatúry považuje ústavný súd za protiústavné aj arbitrárne tie rozhodnutia, odôvodnenie ktorých je úplne odchylné od veci samej alebo extrémne nelogické so zreteľom na preukázané skutkové a právne skutočnosti (IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06). Rovnako o takýto stav ide aj vtedy, ak závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, by zásadne popreli účel a význam zákonného predpisu (I. ÚS 13/00, I. ÚS 115/02, I. ÚS 139/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06, I. ÚS 382/06, I. ÚS 88/07).

20. Skutkové alebo právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (II. ÚS 58/98, I. ÚS 13/00, II. ÚS 5/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

IV.1. K vzťahu poškodeného a škodcu:

21. Vo vzťahu sťažovateľky a škodcu ústavný súd v prvom rade uvádza, že poisťné plnenie pokrýva nároky zo zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Poistným plnením sa teda odškodňujú nároky poškodeného, ktoré má voči poistenému. Rozsah poistenia zodpovednosti pritom upravuje § 4 zákona o PZP, ktorý jednotlivé nároky, ktoré sa z PZP hradia, sú stanovené druhovo (škoda na zdraví, náklady pri usmrtení, škoda vzniknutá poškodením,

zničením, odcudzením alebo stratou veci, účelne vynaložené náklady spojené s právnym zastúpením, ušlý zisk).

22. Samotná zodpovednosť za škodu je upravená ustanoveniami Občianskeho zákonníka, pričom prevádzkovateľ motorového vozidla (škodca) je pri poskytovaní náhrady škody v rámci jednotlivých druhovo stanovených nárokoch povinný v prípade omeškania poskytnúť aj úroky z omeškania, t. j. pokiaľ bol vyzvaný poškodeným na plnenie (§ 563 OZ). Do omeškania sa potom škodca dostáva bez ohľadu na to, či na výzvu reagoval alebo nie, resp. či argumentoval aj oprávnene (do omeškania sa dostane v časti, v ktorej je nárok poškodeného opodstatnený). Inak by nedošlo k plnému odškodneniu poškodeného, čo pochopiteľne nie je prípustné. Úroky z omeškania kompenzujú neskoršie poskytnutie plnenia a zníženú časovú hodnotu peňazí. Tvoria preto prirodzenú súčasť pohľadávky na náhradu škody ako jej príslušenstvo.

IV.2. K vzťahu poškodeného a poisťovateľa:

23. Posúdenie spornej otázky si vyžaduje posúdenie zákonnej úpravy nároku sťažovateľky voči žalovanej poisťovni, ktorým je zákon o PZP a ktorý v § 15 ods. 1 ustanovuje, že náhradu škody uhradza poisťovateľ (žalovaná poisťovňa) poškodenému (sťažovateľka) s tým, že poškodená sťažovateľka je oprávnená uplatniť si svoj nárok na náhradu škody priamo proti žalovanej poisťovni a je povinná tento nárok preukázať. Z uvedeného ustanovenia je zrejmé, že nárok sťažovateľky proti žalovanej poisťovni má samostatný hmotnoprávny základ. Preto medzi sťažovateľkou a žalovanou poisťovňou vznikom škody sťažovateľke spôsobenej motorovým vozidlom, ktoré bolo poistené u žalovanej poisťovne, vznikol priamy právny vzťah, ktorého obsahom bola povinnosť žalovanej poisťovne nahradiť sťažovateľke škodu. Tento nárok proti poisťovni sa nestal splatným vznikom škody a podľa Občianskeho zákonníka by sa žalovaná poisťovňa mohla dostať do omeškania len vtedy, ak by ju sťažovateľka vyzvala na plnenie podľa § 563 OZ, podľa ktorého ak čas splnenia nie je dohodnutý, ustanovený právnym predpisom alebo určený v rozhodnutí, je dlžník povinný splniť dlh prvého dňa po tom, čo ho o plnenie veriteľ požiadal.

24. Vzťah sťažovateľky a žalovanej poisťovne však nie je vzťahom poškodeného a škodcu, ale vzťahom osobitným, ktorého podstatou je verejnoprávna potreba náhrady škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. Táto čiastočne verejnoprávna povaha poistenia následne vedie k tomu, že vzťah sťažovateľky a žalovanej poisťovne nie je bežným vzťahom veriteľa a dlžníka, čo sa prejavuje v osobitných konštrukciách § 11 ods. 6 až 8 zákona o PZP, ktoré modifikujú osobitnou úpravou následky § 563 OZ. Podľa týchto ustanovení žalovaná poisťovňa bola povinná bez zbytočného odkladu začať prešetrovanie potrebné na zistenie rozsahu jej povinnosti poskytnúť poistné plnenie a do troch mesiacov odo dňa oznámenia poškodeného o škodovej udalosti skončiť prešetrovanie a oznámiť poškodenej sťažovateľke výšku poistného plnenia, ak bol rozsah tejto povinnosti preukázaný, alebo jej poskytnúť písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré bolo plnenie odmietnuté alebo znížené. Túto povinnosť si žalovaná poisťovňa splnila tým, že sťažovateľke plnenie sčasti odmietla (§ 11 ods. 6 zákona o PZP). Ak by tak neurobila, bola by povinná poskytnúť sťažovateľke poistné plnenie do 15 dní po skončení prešetrovania alebo po doručení právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody (§ 11 ods. 7 zákona o PZP). Na tieto ustanovenia nadväzuje norma, podľa ktorej ak poisťovňa

nesplní povinnosť podľa odseku 6, je povinná zaplatiť poškodenému úroky z omeškania podľa osobitného predpisu, ktorým je Občiansky zákonník (§ 11 ods. 8 zákona o PZP).

25. Z týchto ustanovení je zrejmé, že žalovaná ako poisťovateľ má vo vzťahu k sťažovateľke ako poškodenej osobitné, nie typické súkromnoprávne postavenie, čo žalovanej poisťovni dôvodne vzhľadom na povahu právneho vzťahu umožňuje to, aby pred vyplatením dôvodného nároku poškodeného, v tomto prípade sťažovateľky, žiadala jej preukázanie a mala primeranú dobu na jeho prešetrenie.

26. Tieto ustanovenia však na prvý pohľad nemôžu viesť k takému výkladu, ktorý by viedol k nepriznaniu úrokov z omeškania z dôvodnej, mimosúdne osobitne kvalifikovaným spôsobom uplatňovanej istiny. Všeobecné súdy však museli riešiť otázku, od kedy má sťažovateľka nárok na úrok z omeškania, konkrétne, (i) či odo dňa, ktorý nasledoval po oznámení škody žalovanej poisťovni, (ii) odo dňa, ktorý nasledoval po uplynutí troch mesiacov a 15 dní podľa § 11 ods. 6 a 7 zákona o PZP, alebo (ii) odo dňa po doručení právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody.

27. Odpoveď na túto otázku je však možná len pri výrazne dôslednejšej úvahe ako pri úvahe v napadnutom rozhodnutí, ktorého odôvodnenie sa gramatickým výkladom zameralo na slovné znenie obsiahnuté v § 11 ods. 7 zákona o PZP, ktoré za alternatívou vyjadrenou slovným spojením alebo stanovuje, že poisťovňa je povinná plniť po doručení právoplatného rozhodnutia súdu o výške náhrady škody. Výkladu, ktorý poskytli všeobecné súdy vrátane súdu, ktorý vydal napadnuté rozhodnutie, však chýba použitie iných výkladových metód ako strohé zamerania sa na jedno slovné spojenie v § 11 ods. 7 zákona o PZP.

28. Ustanovenia zákona o PZP chránia poisťovateľa pred tým, aby nemusel platiť úroky z omeškania v tom prípade, ak je nárok poškodeného dôvodný a jeho dôvodnosť je zistená v komunikácii, ktorú predpokladá § 11 ods. 6 zákona o PZP. Ak by žalovaná poisťovňa postupovala tak, že by sťažovateľke vyplatila jej dôvodne uplatnené nároky v lehote troch mesiacov (§ 11 ods. 6 zákona o PZP) a 15 dní (§ 11 ods. 7 zákona o PZP) od ich uplatnenia si sťažovateľkou, za túto dobu by nevznikol nárok na zaplatenie úroku z omeškania z jej dôvodného nároku, keďže v tomto období žalovaná poisťovňa nebola v omeškaní, keďže vykonávala svoje oprávnenia podľa § 11 ods. 6 a 7 zákona o PZP. Žalovaná poisťovňa však časť sťažovateľkou uplatnenej škody nezaplatila. Preto sa vo vzťahu k sťažovateľke dostala do omeškania.

29. Výklad poskytnutý v napadnutom rozhodnutí dochádza k záveru, že poisťovňa sa dostala do omeškania a je povinná platiť úrok z omeškania nie bezprostredne po tom, ako si sťažovateľka voči nej uplatnila svoj priamy nárok podľa § 15 ods. 1 zákona o PZP, ani nie po tom, ako uplynuli lehoty podľa § 11 ods. 6 a 7 zákona o PZP, ale až po tom, ako jej bol doručený rozsudok v spore, v ktorom vystupovala ako žalovaná, pričom tento rozsudok stotožnili s právoplatným rozhodnutím súdu o výške náhrady škody podľa § 11 ods. 7 zákona o PZP. Tomuto výkladu však chýba uvedomenie si toho, že rozhodnutím o výške náhrady škody môže byť aj celkom iný rozsudok. Nárok na náhradu škody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla si možno uplatniť nielen voči poisťovni, ale aj priamo proti tomu, kto zodpovedá za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

30. Preto nemožno vylúčiť taký postup poškodeného, ktorý si nárok neuplatní proti poisťovni, ale len proti prevádzateľovi motorového vozidla. Ak si poškodený svoj nárok na náhradu škody uplatní či už súdne alebo mimosúdne len voči prevádzateľovi, je vylúčené, aby sa poisťovňa dostala vo vzťahu k poškodenému do omeškania a vôbec mu bola povinná zaplatiť úrok z omeškania. Poisťovňa v takomto prípade voči poškodenému nie je v omeškani, keďže na zapltenie náhrady škody ju nikto nevyzval a dokonca o škode ani nemusí vedieť.

31. Ak si poškodený uplatní svoj nárok len voči poistenému prevádzateľovi, má takýto úkon za následok omeškanie len prevádzateľa s tým, že poškodenému proti prevádzateľovi vzniká nárok na zapltenie úroku z omeškania. Podľa § 10 ods. 3 zákona o PZP je poistený prevádzateľ povinný poisťovni oznámiť to, že sa voči nemu uplatňuje nárok na náhradu škody. Ani toto oznámenie poisteného poisťovni nemá za následok to, že sa poisťovňa voči poškodenému dostáva do omeškania a poškodenému vzniká voči poisťovni nárok na úrok z omeškania. Ak však poistený oznámil poisťovni to, že si poškodený voči nemu uplatnil nárok na náhradu škody a ďalej postupoval podľa pokynov poisťovne, má nárok na to, aby poisťovňa za neho poškodenému zaplatila úrok z omeškania, ktorý vznikol v dôsledku toho, že konal podľa pokynov poisťovne.

32. Teda ak poisťovňa po oznámení poisteného neplní poškodenému, musí za poisteného zaplatiť úrok z omeškania. To však neznamená, že je voči poškodenému v omeškani. Poškodený si svoj nárok proti poistenému prevádzateľovi môže uplatniť aj žalobou, pričom výsledkom sporu medzi poškodeným a poisteným prevádzateľom je rozsudok, ktorý poisteného zaväzuje na plnenie poškodenému. Takýto rozsudok môže následne poškodený predložiť poisťovni so žiadosťou o plnenie. Rovnako tak môže postupovať poškodený. Poisťovňa však podľa takéhoto rozsudku musí za škodcu poškodenému poskytnúť plnenie úrokov z omeškania len v tom prípade, ak je takýto rozsudok výsledkom sporu, s ktorým bola poisťovňa oboznámená a ktorý poistený prevádzateľ viedol podľa pokynov poisťovne [§ 5 ods. 1 písm. d) zákona o PZP a § 5 ods. 2 písm. a), b) a c) zákona o PZP].

33. Poisťovňa bola poškodeným priamo žalovaná, a preto sa na priznanie úroku z omeškania vzťahujú ustanovenia, podľa ktorých sa poisťovňa dostáva do omeškania bezprostredne po tom, ako si poškodený u nej uplatní svoj priamy nárok na náhradu škody s tým rozdielom, že na úrok z omeškania nemá nárok za obdobie troch mesiacov na šetrenie poisťnej udalosti a 15 dní na výplatu, ak k výplate žiadanej náhrady skutočne došlo.

34. Tým však zrejme nemá byť dotknutý rozsah poisťného plnenia, ktorým je krytie nárokov poškodeného na náhradu škody spôsobenej prevádzkou dopravného prostriedku, ktorá pre plné (štandardné) odškodnenie na seba viaže aj povinnosť platenia úrokov z omeškania. Zo žiadneho ustanovenia zákona nevyplýva, že by zákonodarca pri pohľadávkach vzniknutých z ublíženia na zdraví (oproti iným škodám) sledoval zvýhodnenie škodcu do takej miery, žeby jeho omeškanie a s tým spojené úroky z omeškania sa viazali nie na výzvu na plnenie, ale na rozhodnutie súdu.

35. Každý škodca by mohol logicky bez sankcie oddialiť riešenie škody „odkazom na súd“ a neprijateľnosť takejto konštrukcie umocňuje aj predstava, že „čím dlhší súdny proces, tým lepšie pre škodcu“. Trojmesačná zákonná lehota na vybavenie poisťného plnenia a na to nadväzujúca 15-dňová lehota na plnenie podľa zákona o PZP má svoje opodstatnenie v záujme dôsledného vyšetrenia poisťnej udalosti, no nepredstavuje žiadnu liberáciu škodcu od platenia príslušenstva pohľadávky (úrokov z omeškania; § 121 ods. 3 OZ) vzniknutej z ublíženia na zdraví.

36. S tým úzko súvisí aj potreba zamyslieť (a neustále sa zamýšľať) nad dôsledkami, dopadmi (akéhokoľvek) výkladu, ktorý prijíma všeobecný súd. Pokiaľ by skutočne poisťiteľ (terminológia Občianskeho zákonníka) či poisťovateľ (terminológia zákona o PZP) prakticky nemal poskytnúť aj úroky z omeškania skôr ako po uplynutí 15 dní od právoplatnosti rozsudku (keď by sa zjavne vyžadovalo iniciovanie ďalšieho súdneho konania, čo sa nejaví ako práve efektívne), potom sa poisťiteľovi jednoducho oplatí viac súdiť sa a odkladať okamih jeho plnenia (keď pri pokračujúcej devalvácii hodnota peňazí neustále klesá). Účelom zákona o PZP je však zlepšiť postavenie poškodeného – veď aj na ten účel zákonodarca vykročil osobitný priamy žalovateľný nárok poškodeného voči poisťiteľovi (bez potreby žalovať aj škodcu). Toho si je vedomý aj krajský súd, ktorý si uvedomuje, že je povinnosťou poisťiteľa prešetriť poistnú udalosť a poskytnúť plnenie.

37. Výklad prijatý krajským súdom, ktorý v podstate vylučuje poskytnutie poistného plnenia, ktoré by zahŕňalo aj úroky z omeškania z náhrady škody, sa tak dostáva do ostrého konfliktu s racionálnym účelom právnej úpravy.

38. Treba pripomenúť, že právna úprava v uvedenej oblasti vychádza zo smernice Európskeho parlamentu a Rady č. 2000/26/ES o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o zmene a doplnení smerníc Rady č. 73/239/EHS a č. 88/357/EHS (štvrtá smernica o poistení motorových vozidiel), ktorá bola následne nahradená smernicou Európskeho parlamentu a Rady č. 2009/103/ES o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti (kodifikované znenie). Túto okolnosť dovolací súd nijako nezohľadnil a právnu úpravu ani nemal ambíciu vyložiť vo svetle príslušného eurokonformného výkladu (čo je jeho povinnosťou bez ohľadu na to, že sa toho dovolateľ prípadne výslovne nedomáhal). Takýto postup je neakceptovateľný, pretože všeobecné súdy sú zároveň súdmi Európskej únie, ktoré sú povinné aplikovať únievé právo (rozhodnutie Súdneho dvora Európskej únie C-106/77 vo veci *Simmenthal*).

39. Konsolidovaná smernica v bodoch 40 a 41 uvádza:

40. (40) *Okrem toho, že sa zabezpečí, aby poisťovňa mala svojho zástupcu v štáte, kde má poškodená osoba trvalý pobyt, je vhodné zaručiť, že poškodená osoba bude mať osobitné právo na rýchle poskytnutie poistného plnenia. Preto by sa do vnútroštátneho práva mali zaviesť primerane účinné a systematické finančné alebo rovnocenné administratívne sankcie – ako sú súdne zákazy v kombinácii so správnymi pokutami, pravidelné hlásenie sa dohliadajúcim orgánom, kontroly na mieste, uverejnenie v národnom úradnom vestníku a v tlači, dočasné pozastavenie činnosti spoločnosti (zákaz uzatvárania nových zmlúv na určité obdobie), vymenovanie osobitného zástupcu dohliadajúcich orgánov zodpovedného za monitorovanie, či sa podnikateľská činnosť vykonáva v súlade so zákonmi o poistení, odobratie povolenia na vykonávanie takejto podnikateľskej činnosti, sankcie pre riaditeľov a manažment – pre prípad, že poisťovňa alebo jej zástupca si neplní povinnosť náhrady škody v primeranej lehote. Toto by nemalo brániť uplatneniu ďalších opatrení – patriacich najmä pod kontrolné právomoci – ktoré sa môžu považovať za primerané. Podmienkou však je, aby zodpovednosť a vzniknutá škoda boli nespochybniteľné, aby poisťovňa bola schopná realizovať zodpovedajúce plnenie v predpísanej*

lehote. Zodpovedajúce plnenie náhrady by malo byť vyhotovené písomne a malo by obsahovať dôvody, na základe ktorých bola určená zodpovednosť a škody.

41. (41) *Okrem týchto sankcií je vhodné zaviesť povinnosť platenia úrokov z výšky náhrady stanovenej poisťovňou alebo súdom poškodenej osobe, ak sa plnenie nerealizovalo v zmienenej predpísanej lehote. Ak má členský štát platné vnútroštátne predpisy, ktoré obsahujú požiadavku platenia úroku z omeškania, toto ustanovenie sa môže vykonať odkazom na tieto predpisy.*

42. V súlade s tým potom konsolidovaná smernica v čl. 22 vyžaduje, aby štáty zaviedli povinnosť poisťovne alebo jej likvidačného zástupcu do troch mesiacov reagovať na žiadosť poškodeného o náhradu škody, ktorá má byť podporená primeranými, účinnými a systematickými finančnými alebo im rovnocennými správnymi sankciami. Zároveň smernica výslovne vyžaduje, aby sa zabezpečilo, že poškodenej osobe budú vyplatené aj úroky.

43. Európsky zákonodarca chcel dosiahnuť zefektívnenie vyplácania poistného plnenia poškodeným tým, že sa má poisťiteľom uložiť povinnosť včas realizovať príslušné šetrenie, a v prípade, že sa zistí jeho opodstatnenie, poskytnúť poistné plnenie, keďže nereagovanie na žiadosť poškodeného o náhradu škody má byť primerane, účinne a systematicky sankcionované a nad rámec štandardného poistného plnenia sa má v prípade porušenia tejto povinnosti dostať poškodenej osobe aj osobitných úrokov.

44. Je preto potrebné vec právne posúdiť aj v týchto súvislostiach, čo krajský súd dosiaľ neučinil. Vzhľadom na vzťah medzi krajským súdom a ústavným súdom vyriešenie položených otázok nateraz ústavný súd prenecháva krajskému súdu, keď však ústavný súd od neho očakáva, že domyslí uvedené dôsledky a sťažovateľke poskytne konkrétnu odpoveď, ktorá navyše povedie k správnej interpretácii a aplikácii dotknutých ustanovení zákona, čím sa zároveň zabezpečí aj plný *effet utile* smernice.

45. Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia dospel k záveru, že právny názor v napadnutom rozhodnutí je postavený na zjavnej chybe v právnom posúdení. Krajský súd napadnutým rozsudkom porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vzhľadom na to rozhodol podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a podľa § 133 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) o zrušení napadnutého rozsudku a podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie. Ústavný súd poznamenáva, že obdobne rozhodol nálezmi vo veciach sp. zn. III. ÚS 214/2020 a sp. zn. III. ÚS 309/2020.

V.

Trovy konania

46. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania. Ústavný súd priznal sťažovateľke náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 163,33 eur, režijný paušál

v sume dvakrát po 9,80 eur a 20 % DPH v sume 69,25 eur. Sťažovateľka v replike neuviedla žiadne nové skutočnosti, a preto ústavný súd, zohľadňujúc aj kritérium účelnosti, náhradu trov za tento úkon nepriznal. Celková hodnota náhrady trov právneho zastúpenia tak predstavuje sumu 415,51 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov). Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je krajský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 Civilného sporového poriadku) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. októbra 2021

Robert Šorl
predseda senátu